

Aan: De leden van de Vaste Kamercommissie voor Infrastructuur en Waterstaat
Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de voorzitter, de heer Peter de Groot
Verzonden per e-mail: cie.iw@tweedekamer.nl

Ameland, 13 juni 2025,

Betreft: Inbreng Eilander Ondernemersorganisaties m.b.t. het RTG Friese Waddenveerconcessies

Geachte heer de Groot, geachte leden van de Commissie,

Wij danken u voor de uitnodiging voor het bovengenoemde rondetafelgesprek (18 juni a.s.) en brengen graag alvast het volgende onder uw aandacht.

De afgelopen jaren hebben we als ondernemersorganisaties regelmatig met het ministerie gesproken om het belang van de bereikbaarheid van de eilanden te onderstrepen en verbeteringen daarin door te voeren. In het ontwerp-PvE zien we dat echter op geen enkele wijze terugkomen. Wij vinden dat niet goed te begrijpen: in een tijd waarin elke regio telt, kan het niet zo zijn dat eilander ondernemers voor hun bereikbaarheid (en dus, hun dagelijks brood) alleen afhankelijk zijn van de grillen van een concessiehouder en een minimale dienstregeling? Voor de veerboot is er immers geen alternatief. Met de eisen in het nu voorliggende PvE zal het vestigingsklimaat op de eilanden (en de kwaliteit van leven) verder afnemen. Wij roepen er daarom toe op de eilandbewoners als startpunt te nemen voor het opstellen van de eisen, en niet als sluitstuk. Daartoe doen wij u de volgende aanbevelingen:

- Dwing alsnog het zwaarwegend, zelfstandig adviesrecht voor de eilander ondernemers af, zoals de aangenomen motie Pierik c.s.¹ bedong (artikel 1.3.4). Dat geeft ondernemers dezelfde inspraak als gemeenten en consumentenorganisaties. De eilander ondernemers zijn voor hun bedrijfsvoering (vervoer van toeristen, vracht en levensmiddelen) van de veerdienst net zo afhankelijk maar hun belangen bij de veerdienst liggen (vaak) anders dan die van gemeenten en consumentenorganisaties. Zodat je dat ook niet op één hoop kunt gooien. Het ministerie wil de eilander ondernemers nu scharen onder het klantenpanel. Dat doet hun belang sterk tekort en degradeert het zwaarwegend, zelfstandig adviesrecht naar een adviesrol waarbij de concessiehouder wensen en adviezen ongemotiveerd en zonder bv. omgekeerde bewijslast naast zich neer kan leggen.

¹ Kst II, 29 684, nr 283: "verzoekt de regering om in de programma's van eisen en in de uiteindelijke concessies voor de Waddenveren een zwaarwegend adviesrecht voor de eilander ondernemersorganisaties op te nemen, waarvan alleen gemotiveerd afgeweken kan worden, en over de uitwerking hiervan op korte termijn in overleg te treden met de betreffende ondernemersorganisaties"

Onderstaande kritiekpunten op het ontwerp-PvE onderstrepen het belang van effectieve inspraak. Ook deze aspecten zijn met het ministerie **meermaals besproken maar niet meegenomen**.

- **Borg het aantal afvaarten op (ten minste) de dienstregeling uit 2023 (1.1.1).** De veerdienst is de beperkende factor voor toerisme op de eilanden; als de boten vol zitten wijken mensen uit naar elders. Ook beperkt het de bewegingsruimte van de eilanders. Maar in plaats van te kiezen voor de minimale dienstregeling van het aantal afvaarten uit 2023 wordt gekozen voor de dienstregeling 2025 als uitgangspunt. Dat betekent **significant minder afvaarten**². De 5-kwartiersdienstregeling kan hiertoe geen rechtvaardiging zijn³. Ook op Terschelling zijn afvaarten in 2025 afvaarten geschrapt ten opzichte van eerdere jaren, wat herstel vraagt.
- **Creëer een heldere definitie van het begrip overmacht en wat daar wel of niet onder valt.** Overmacht wordt nu te snel gebruikt als excuus voor uitval. Zo is een defecte motor niet per definitie overmacht: daar kan tevoren rekening mee worden gehouden, bijvoorbeeld d.m.v. inzet van een reserveboot of samenwerking met andere rederijen.
- **Borg voldoende gereserveerde plekken (2.1.8) voor auto's en eilanders op alle afvaarten.** De veerboot is de enige verbinding met het vasteland zodat. Het aantal gereserveerde plaatsen is echter nu te beperkt: alleen voor de eerste en laatste boot moeten maximaal 4 plekken worden vrijgehouden tot 48 uur, en 2 tot 24 uur tevoren. Dit beperkt de mogelijkheid om op de dag zelf gegarandeerd te zijn van een oversteek als dit nodig is. Bovendien betekent het dat als de reis naar het vasteland al lukt, deze een hele dag in beslag neemt.
- **Regel daarnaast ook een voorrangsregeling voor eilanders** zodat eilander ondernemers, scholieren en forenzen verzekerd zijn van een overtocht - ook in gevallen die niet langer van tevoren te plannen zijn.
- **Extra afvaarten (2.1.12) zouden verplicht moeten worden bij een 80% bezetting van de autoplekken; niet van het aantal reizigers.** Naar Terschelling en Ameland wordt gevaren met grote boten. Daarop wordt het maximum aantal reizigers nauwelijks behaald, terwijl het aantal autoplekken wel al (bijna) vol kan zitten.
- **Voorzie in een sluitende regeling die ruimte voor vrachtvervoer garandeert (8.2.1).** Vrachtvervoer is cruciaal voor eilandbewoners en ondernemers; zonder aanvoer stopt de eilandeconomie. Toch biedt de concessie daarvoor onvoldoende zekerheid. De vervoerder mag vracht meenemen zolang dit het personenvervoer niet hindert; wat geen garanties biedt. Alternatieven ontbreken ook, omdat medegebruik van de havens door andere vrachtvervoerders afhankelijk is van toestemming van de concessiehouder, die dit mag weigeren van een uur voor aankomst tot een half uur na vertrek. In het dichtbevangen drukke hoogseizoen blijft er daardoor in de praktijk nauwelijks ruimte over voor andere vrachtpartijen.

² Voor bv. Ameland waren er in 2023 ook in de hoogseizoen 13 afvaarten per dag (versus 11 in 2025) en in het laagseizoen minimaal 7 dagelijks (vs. 6 in 2025).

³ Ondanks de 5-kwartiersdienstregeling is 13 afvaarten prima mogelijk, als je 's avonds langer doorgaat.

- Verruim de definitie van Eilanders (9.1.2/3) en neem studenten die ouder zijn dan 21 jaar daarin op. Nu definieert de begrippenlijst een Eilandbewoner als iemand die bij een eilandgemeente staat ingeschreven, of iemand tot 21 jaar van wie (één van de) ouders dat is. Studenten van 21 jaar en ouder moeten daardoor het volledige bedrag voor de veerboot moeten betalen. Deze studenten willen niet alleen hun familie bezoeken, zij zijn ook onmisbaar als arbeidskrachten in de weekenden bij de eilander ondernemers.

Tot slot roept het PvE nog een aantal prangende vragen op, zonder die te beantwoorden:

- Waarom liggen de minimale eisen voor de nieuwe concessies zoveel lager dan wat nu wordt geleverd?
- Hoe worden de inschrijvingen uiteindelijk beoordeeld? Wat gebeurt er als een inschrijver niet voldoet aan 1 van de 273 eisen? Valt die dan direct af, of krijgt zij minpunten? Dan stelt het PvE dus geen echt minimum?
- Inschrijvers worden uitgedaagd om hoger te bieden maar hoe worden zulke extra's gewogen bij de gunning, en door wie? Welke gunningscriteria, subgunningscriteria (en evt. subsubgunningscriteria) worden daarbij gehanteerd? Mogen eilanders en lokale ondernemers daarin ook meedenken?

Herstel de watertaxi!

Tot slot vragen wij uw aandacht voor het belang van het varen door de professionele watertaxi in het donker. Kunt u zich voorstellen dat u tussen 18.30 en 06.00 uur niet meer naar de rest van Nederland kan reizen? Of dat u als ondernemer niet 's avonds iets kunt laten repareren? Ondernemers maken veelvuldig gebruik van de watertaxi's omdat ze sneller inzetbaar zijn, juist in de uren dat de veerdienst niet vaart. Door de beperkingen op varen in het donker vallen veel mogelijkheden voor eilanders en voor ondernemers weg. Aan onze toeristen is ook niet uit te leggen dat zij wel heen kunnen naar de vaste wal voor bv. ziekenbezoek, maar niet terug. Uw Kamer nam al meerdere moties aan om het snelvaren weer mogelijk te maken; gecontroleerd, gecertificeerd en zonder cowboys op het water. Maar de uitvoering stokt. Wij roepen u daarom dringend op hierop in te grijpen en zulke maatregelen te (laten) treffen dat de professionele watertaxi met ingang van dit najaar weer gewoon zal varen.

Met vriendelijke groet,

namens de ondernemersorganisaties van Ameland, Terschelling, Schiermonnikoog en Vlieland,

Gunda Brunotte

